

**СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
ХІРУРГІЧНА СТОМАТОЛОГІЯ**

Спеціальність: **221 «Стоматологія»**
Освітньо-професійна програма: **Стоматологія**
Код компонента в освітній програмі: **ОК 29**
Рівень вищої освіти: **другий (магістерський)**
Форма здобуття освіти: **очна (денна)**
Рік навчання: **3**
Семестр(и): **V (осінній), VI (весняний)**
Тип освітнього компонента: **обов'язковий**
Навчальний рік: **2026-2027**

Обсяг: **5,5 кредитів ECTS (165 год.)**
Навчальні заняття: **лекції, практичні заняття, консультації**
Підсумковий контроль: **залік**
Пререквізити: **анатомія та морфологія, патологічна анатомія, променева діагностика, хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія**

Кафедра/підрозділ: **кафедра хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії**, пр. Перемоги, 51, 6 поверх
Керівник освітнього компонента: **проф. Григоров Сергій Миколайович**,
email: sm.hryhorov@knmu.edu.ua
Сторінка освітнього компонента в Системі дистанційного навчання ХНМУ (Moodle):
<https://distance.knmu.edu.ua/course/index.php?categoryid=309>

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Хірургічна стоматологія вивчає методи обстеження пацієнтів, діагностики хірургічних стоматологічних захворювань, їх лікування та профілактику в клініці хірургічної стоматології.

МЕТА КУРСУ: студенти навчаться проводити обстеження, діагностику та лікування пацієнтів з хірургічною патологією тканин щелепно-лицевої ділянки (ЩЛД).

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

- вміння демонструвати основні методи обстеження пацієнта в клініці хірургічної стоматології;
- планування обстеження пацієнта з захворюваннями органів щелепно-лицевої ділянки;
- спроможність визначати остаточний клінічний діагноз шляхом аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження;
- спроможність проводити диференційну діагностику захворювань органів щелепно-лицевої ділянки;
- набуття та вдосконалення практичних навичок з лікування пацієнтів з хірургічною патологією тканин щелепно-лицевої ділянки за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.
- формування професійних вмінь та навиків для прийняття самостійних рішень у виборі методів лікування на підставі попереднього та/або остаточного клінічного діагнозу в клініці хірургічної стоматології;
- вміння виявляти різні клінічні варіанти та ускладнення найбільш поширених захворювань у клініці хірургічної стоматології;
- заповнювати основну медичну документацію стоматологічного прийому;
- формування володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації в клініці хірургічної стоматології;
- вміння проводити профілактику стоматологічних захворювань серед населення для запобігання розповсюдження стоматологічних захворювань;
- знати клініку основних невідкладних станів і алгоритм надання екстреної медичної допомоги, використовуючи стандартні схеми.

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА**Перелік тем лекцій (20 год.):**

1. Предмет та завдання хірургічної стоматології. Історія розвитку, внесок вітчизняних вчених в розробку окремих проблем дисципліни. Організація хірургічної стоматологічної допомоги в країні. Загальне знеболення в хірургічній стоматології в умовах п-ки і стаціонару. Види, методи та особливості загального знеболення: ускладнення, їх профілактика та лікування.
2. Премедикація. Характеристика медикаментозних препаратів, що використовуються з метою премедикації, їх дози, концентрації. Схеми премедикації в умовах п-ки та стаціонару. Місцеве знеболення в хірургічній стоматології. Анестезуючі препарати, їх властивості. Види та методи знеболення. Вибір метода знеболення при видаленні окремих зубів. Ускладнення місцевого знеболювання, їх профілактика та лікування. Ранні та пізні ускладнення пошкоджень ЩЛД: класифікація, клініка, діагностика, профілактика, лікування.
3. Операція видалення зубу: показання та протипоказання, методика операції, особливості видалення окремих груп зубів. Загоєння лунки після операції. Ускладнення під час операції видалення зубу, їх діагностика, профілактика і лікування. Атипове видалення зубу.
4. Хірургічне лікування хронічних періодонтитів. Хвороби прорізування зубів, перикоронорит. Хірургічні втручання на альвеолярних відростках. Класифікація запальних процесів ЩЛД. Етіологія і патогенез. Шляхи розповсюдження інфекційного процесу. Гострий періодонтит, періостит, їх профілактика та лікування.
5. Гострий остеомиєліт щелеп: класифікація, етіологія та патогенез, сучасні погляди на теорії патогенезу. Патолого-анатомічні зміни в тканинах. Особливості перебігу процесу в залежності від щелепи. Клініка, діагностика, профілактика та лікування. Хронічний одонтогенний остеомиєліт щелеп: класифікація, патологоанатомічні зміни на різних стадіях розвитку процесу. Клініка, діагностика, лікування. Можливі ускладнення, їх причини, діагностика, профілактика і лікування.
6. Загальна характеристика абсцесів та флегмон ЩЛД. Класифікація, етіологія, патогенез, патологоанатомічні зміни, основні принципи лікування. Фізіотерапія. Абсцеси і флегмони лиць. Флегмони орбіти. Класифікація, топографічна анатомія клітковинних просторів, патогенез, клініка, діагностика, профілактика, лікування.
7. Навколоверхньощелепні флегмони. Класифікація, топографічна анатомія, патогенез, клінічні проявлення, диференційна діагностика, профілактика, лікування. Навколонижньощелепні флегмони і флегмони біляглоточного простору. Класифікація, топографічна анатомія, патогенез, клінічні проявлення, диференційна діагностика, профілактика, лікування.
8. Флегмони і абсцеси язика, дна порожнини рота і шиї. Топографічна анатомія клітковинних просторів порожнини рота, патогенез, клініка, диференційна діагностика, профілактика та лікування флегмон. Лімфаденіти і аденофлегмони ЩЛД. Класифікація, етіологія і патогенез, симптоматологія, діагностика, методи лікування і профілактика. Ускладнення запальних захворювань ЩЛД (медіастиніт, сепсіс, тромбоз лицевих судин та пещеристого синуса, гайморит та інш), їх профілактика і лікування. Поняття про інтенсивну терапію.
9. Специфічні запальні захворювання ЩЛД. Туберкульоз, сифіліс, СНІД, актіномікоз. Етіологія, патогенез, клінічні проявлення, діагностика, сучасні методи лікування, профілактика захворювань. Неодонтогенні і неспецифічні запальні захворювання ЩЛД (фурункул, карбункул, нома, сибирська виразка та інш). Етіологія, патогенез, клініка, диф. діагностика, лікування.
10. Запальні та дистрофічні захворювання слинних залоз некалькульозного походження. Сучасні методи дослідження слинних залоз. Класифікація гострих та хронічних

сиалоденітів, етіологія, патологоанатомічні зміни, клінічні прояви, діагностика, лікування і профілактика. Слинокам'яна хвороба (СКХ): класифікація, етіологія і патогенез, клінічні прояви, діагностика, лікування.

Перелік тем практичних занять (100 год.):

1. Організація хірургічного кабінета (відділення стомат. поліклініки та ЩЛ стаціонару). Медична документація хірургічного відділення стомат. поліклініки. Методи асептики та антисептики в у хірургічній стоматології. Групи антисептичних засобів, їх характеристика. Антисептичні препарати, які частіше вживаються у хірургічній стоматології, їх дози, концентрації, прописи.
2. Загальне знеболення при операціях на обличчі та у порожнини рота: показання та протипоказання, особливості проведення. Премедикація. Характеристика лікарських препаратів, що застосовуються для премедикації, їх дози, концентрації, прописи. Схеми премедикації в умовах стоматологічної поліклініки та стаціонару. Місцеве знеболення. Види місцевого знеболення, класифікація. Препарати для місцевого знеболення їх фізичні, хімічні та фармакодинамічні властивості, дози, концентрації, прописи. Потенційне місцеве знеболення.
3. Хірургічна анатомія II гілки трійчастого нерва. Методи знеболювання при оперативних втручаннях на верхній щелепі.
4. Техніка анестезії на верхній щелепі. Вибір метода при видаленні окремих груп зубів на верхній щелепі. Демонстрація методів знеболення.
5. Хірургічна анатомія III гілки трійчастого нерва. Методи знеболення при оперативних втручаннях на нижній щелепі.
6. Техніка анестезій на нижній щелепі. Вибір метода анестезії при видаленні окремих груп зубів на нижній щелепі. Демонстрація методів знеболення на нижній щелепі. Місцеві та загальні ускладнення при місцевому знеболенні. Клініка, діагностика, лікування.
7. Операція видалення зуба: показання, протипоказання. Інструменти для видалення зубів на верхній та нижній щелепах. Техніка операцій видалення зубів нижньої та верхньої щелепі. Особливості видалення окремих груп зубів на верхній і нижній щелепах. Загоювання рани після видалення зуба (клініко-експериментальні дослідження А.Е. Верлоцького). Демонстрація операції видалення зубів у пацієнтів. Обстеження хірургічного стоматологічного пацієнта. Загальні та місцеві ускладнення під час і після операції видалення зуба.
8. Операція пересадки зубів: реплантація, трансплантація, імплантація. Роль окремих вчених у розробці сучасних оперативних методів. Хвороби прорізування зубів. Дістопія, ретенція. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування. Перікоронарит, етіологія, пат. анатомія, клініка, діагностика, лікування. Гострі періодонтити. Етіологія, патогенез, класифікація, клініка, діагностика, лікування (хірургічне). Хронічні періодонтити. Класифікація, клініка, діагностика, хірургічні методи лікування. Резекція верхівки кореня. Гемісекція зуба.
9. Гострий одонтогенний періостит щелеп. Класифікація, патогенез, клініка, діагностика, лікування.
Гострий одонтогенний остеомієліт щелеп: класифікація, теорії патогенезу, пат. анатомічні зміни в тканинах, клініка, діагностика, лікування та профілактика захворювання.
Хронічний одонтогенний остеомієліт щелеп: причини, пат. анатомія, стадії розвитку процесу, клініка, діагностика, лікування та профілактика захворювання.
10. Абсцеси і флегмони щелепно-лицьової ділянки. Класифікація, етіологія, патогенез, патологічна анатомія. Загальні та місцеві клінічні ознаки, методи діагностики, принципи комплексного лікування. Абсцеси і флегмони лица (щоки, вилицевої та скроневої

- ділянок). Флегмони орбіти. Топографічна анатомія клітковинних просторів, шляхи розповсюдження інфекції, клініка, діагностика, лікування.
11. Абсцеси і флегмони клітковинних просторів, що прилягають до верхньої щелепи. Абсцес соб. ямки, флегмони підочної ділянки, підскроневої та крило-піднебінної ямок. Топографія клітковинних просторів, патогенез, клініка, діагностика, лікування.
 12. Флегмони і абсцеси клітковинних просторів, що прилягають до нижньої щелепи: субмасетеріального, крилоподібно-щелепного, піднижньо-щелепного просторів, защелепного простора, підпідборідєвої ділянки, абсцес щелепно-язикового жолобка. Топографія клітковинних просторів, патогенез, клініка, діагностика, лікування флегмон.
 13. Флегмони біляглоткового простору. Топографічна анатомія, патогенез, клініка, диф. діагностика, лікування.
 14. Абсцеси і флегмони язика, дна ротової порожнини та шиї. Топографія клітковинних просторів, патогенез, клініка, діагностика, лікування флегмон. Гнилісно-некротична флегмона Людвіга. Топографія дна ротової порожнини, внесок вчених кафедри у вивчення топографії клітковинних просторів дна ротової порожнини, патогенез, клініка, діагностика, лікування.
 15. Одонтогенні лімфаденіти і аденофлегмони щелепно-лицьової ділянки. Класифікація, патогенез, пат. анатомія.
 16. Одонтогенний гайморит. Класифікація, патогенез, етіологія, клініка, діагностика, лікування. Перфорації та нориці верхньо-щелепної пазухи. Клініка, діагностика, лікування, профілактика.
 17. Специфічні запальні захворювання. Сифілітичні та туберкульозні ураження м'яких тканин лица, ротової порожнини, щелеп. Етіологія, патогенез, клініка, диф. діагностика. Актиномікоз лица и шиї. Класифікація, пат. анатомія, діагностика, клініка, лікування.
 18. Неодонтогенні і неспецифічні запальні процеси. Фурункул і карбункул лица, бешиха, сибірська виразка, хвороба Вегенера. Хірургічна анатомія слинних залоз. Сучасні методи дослідження при захворюваннях слинних залоз.
 19. Запальні і дистрофічні захворювання слинних залоз некалькульозного генезу. Класифікація, пат. анатомія, клініка, діагностика, лікування.
 20. Калькульозні сіалоденіти і сіалодохіты (СКХ). Класифікація, теорії патогенезу, етіологія, клініка, діагностика. Методи лікування СКХ. Роль співробітників кафедри в розробці методів лікування.
 21. Ускладнення запальних захворювань щелепно-лицьової ділянки: сепсис, медіастеніт, тромбофлебіт лицьових вен і синусів твердої мозкової оболонки, гайморит та інш. Клініка, діагностика, комплексне лікування.

Перелік тем самостійної роботи студента (45 год.)

1. Організація кабінету хірургічної стоматології в сучасних умовах.
2. Сучасні методи обробки рук хірурга в умовах поліклініки та стаціонару.
3. Загальні ускладнення місцевого знеболення.
4. Алергічні та токсичні реакції при проведенні місцевого знеболення.
5. Фармакологічні принципи лікування запальних процесів ЩЛД.
6. Патологіологічні особливості клінічного перебігу запальних процесів ЩЛД.
7. Рентгенодіагностика стоматологічних захворювань.
8. Фізіотерапевтичні методи лікування стоматологічних захворювань. 9. Деонтологія в стоматології.
10. Прояви лімфаденіту ЩЛД при специфічних захворюваннях: туберкульоз, актиномікоз, сифіліс, СНІД.
11. Загальне, місцеве знеболення ЩЛД: особливості проведення, ускладнення та методи їх усунення.
12. Невідкладні стани, принципи надання допомоги.

13.Топографічна анатомія ЩЛД.

14. Основні принципи проведення розтинів в ЩЛД.

СРС спрямована на поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих під час аудиторного навчання та сприяють формуванню професійних компетентностей. Результати СРС підлягають контролю та включені до підсумкового контролю знань.

Консультації: онлайн, за попередньою реєстрацією на сторінці курсу в Системі дистанційного навчання курсу.

Методи навчання: лекція, виконання вправ та практичних робіт, розв'язання ситуаційних завдань та кейсів, метод стандартизованого пацієнта

ОЦІНЮВАННЯ

Поточна навчальна діяльність (ПНД). Оцінювання успішності здобувачів освіти здійснюється відповідно до Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ (<https://knmu.edu.ua/documents/normatyvni-dokumenty-navchalnogo-proczesu/>). Оцінка за практичне чи підсумкове заняття становить від 2 до 5 балів. Подання завдань за запізненням з неповажних причин тягне за собою зниження оцінки відповідно до відсотка запізнення в часі від часу виконання завдання. Завдання перевіряються до 24 год. Оцінки виставляються у електронний журнал. Незадовільні оцінки відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf).

ПНД вважається виконаною, якщо здобувач в поточному семестрі відпрацював всі пропущені аудиторні заняття та лекції, а середній бал за всі теми дорівнює 3 балам та вище, в такому разі у відомість виставляється відмітка «відпрацьовано» та вказується середній бал в 4-бальній системі, або «невідпрацьовано», якщо здобувач в поточному семестрі має невідпрацьовані пропущені аудиторні заняття та лекції, або середній бал нижче за 3 бали.

Оскарження результатів підсумкового контролю проводиться у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_apel_kontrol.pdf).

ПОЛІТИКИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Рекомендації щодо роботи на курсі: брати активну участь у всіх формах роботи на заняттях, присвячувати 1-2 год. щодня виконанню самостійної роботи та підготовці до занять, ставити запитання під час занять, відвідувати консультації, вчасно здавати завдання та виконувати усі форми контролю.

Відвідування занять. Відвідування лекцій та практичних занять є обов'язковим. Формою одягу під час офлайн-занять є білий медичний халат. При запізнення більше ніж на 5 хвилин ви можете бути не допущені до заняття. Пропущені заняття відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf).

Академічна доброчесність. ХНМУ стоїть на позиціях нульової толерантності до проявів академічної недоброчесності. Будь-які порушення принципів академічної доброчесності тягнуть за собою відповідальність у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf).

Використання електронних гаджетів та інструментів штучного інтелекту допускається лише з дозволу викладача.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Здобувачі з особливими освітніми потребами мають зв'язатися з викладачем задля розробки індивідуальної освітньої траєкторії.

Час відповіді викладача: 24 години.

Технічні вимоги до роботи на курсі:

- доступ до комп'ютера, ноутбука, планшета чи смартфона
- корпоративний обліковий запис Google з власним фото
- навички роботи з Google Workspace (Google Meet, Docs, Sheets, Slides, Forms) та Moodle

Технічна підтримка: АСУ (ev.shevtsov@knmu.edu.ua), Google (tehotdelknmu@gmail.com), Moodle (al.korol@knmu.edu.ua)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Щелепно-лицева хірургія: підручник / О.О. Тимофєєв. — 3-є видання, ВСВ «Медицина», 2022, 792 с.
2. Стоматологія: у 2 книгах. — Книга 2: підручник (ВНЗ III—IV р. а.) / М.М. Рожко, І.І. Кириленко, О.Г. Денисенко та ін.; за ред. М.М. Рожка. — 2-е видання, ВСВ «Медицина», 2018, 992 с.
3. Основи технології операцій у хірургічній стоматології та щелепно -лицевої хірургії. / Г.П. Рузін, М.П. Бурих, Е.Н. Вакуленко // - Вінниця: Нова книга, 2016 - 408 с.
4. Алгоритм заповнення обліково-медичної документації амбулаторного (стаціонарного) пацієнта в клініці хірургічної стоматології : навч. посіб. для студентів вищ. мед. навч. закладів / С. М. Григоров, Л. П. Рекова ; Міністерство охорони здоров'я України, Харківський національний медичний університет. – Харків : ХНМУ, 2021. – 112 с.
5. Крок-2. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія : тестові завдання для практичних занять студентів на 3–5-х курсах та для їх підготовки до інтегрованого ліцензійного іспиту на 5-му курсі / упоряд.: С. М. Григоров, А. О. Григорова, Л. П. Рекова [та ін.]. – Харків : ХНМУ, 2019. – 192 с.
6. Oral and Maxillofacial Surgery. Pt. 1 / ed. V. Malanchuk. - 2nd ed., updated. - Vinnytsya : Nova Knyha Publ. - 440 p.- 2018.
7. Oral and Maxillofacial Surgery. Pt. 2 / ed. V. Malanchuk. - 2nd ed., updated. - Vinnytsya : Nova Knyha Publ. - 296 p. – 2018.

Зав. кафедри хірургічної стоматології
та щелепно-лицевої хірургії
д.мед.н., професор

Сергій ГРИГОРОВ